

ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308–9196

Yıl : 12 Sayı : 33 Aralık 2019

Yayın Geliş Tarihi: 07.12.2019 Yayına Kabul Tarihi: 28.12.2019

Araştırma Makalesi

DOI Numarası: <https://doi.org/10.14520/adyusbd.656607>

TAMBURÎ CEMİL BEYİN HAYATI, TRT ARŞİVİNDEKİ SAZ ESERLERİ VE KULLANDIĞI MAKAMLAR

Ramazan KAMILOĞLU*

Muhammed Hanefi EFE**

Öz

Bu çalışmada Tambur virtüözü olan Tamburi Cemil Bey'in hayatını inceleyerek 21 adet saz eseri ele alınmış, bu eserlerde makamları nasıl kullandığı açıklanmıştır. Tamburi Cemil Bey, Türk Müziğine kazandırdığı tambur çalım tekniği ve bestelediği eserler açısından çok önemli bir sazende ve bestekârdır. Bu çalışmanın amacı da böylesine büyük bir virtüözün saz eserlerini makamsal açıdan inceleyip hangi makamları kullandığını ortaya çıkararak Türk Müziğine katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Tamburi Cemil bey, makam, saz eserleri.

* İnönü Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Malatya, Türkiye,
ramazan.kamiloglu@inonu.edu.tr

** MEB, Öğretmen, Diyarbakır, Türkiye. muhammed_hanefi_efe@hotmail.com

TAMBURÎ CEMİL BEY’S LIFE, HIS ENSTROMENTAL WORKS IN TRT ARCHIVES AND THE TUNES HE USED

Abstract

In this study, twenty-one instrumental works of Tanburi Cemil Bey, a virtuoso of Tanbur, is discussed and which he used makams in his works. Tanburi Cemil Bey is a very important musician and a composer in terms of his tanbur playing technique that he introduced to Turkish Music and the works he composed. The aim of this study is his life and how he used makams in his works.

Keywords: *Tanburi Cemil bey, tune, instrumental works.*

1. GİRİŞ

Bu araştırma Tanburi Cemil Beyin yaşadığı dönem, aldığı eğitim, yetişmesi, sanatsal aktiviteleri ve TRT deki saz eserleri incelenmiştir. Saz eserlerinde kullandığı makamlar ve makamların kullanımı ve özellikleri anlatılmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırma, metodolojik olarak betimsel, tarihi araştırma yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Tarihi araştırmalar; geçmişte meydana gelmiş olay ve olguların çok boyutlu incelenip, ayrıntılarının ortaya çıkartılması olarak tanımlanabilir (Tanrıöğür, 2014, 62). TCB makam.

BULGULAR

1. Tanburi Cemil Bey’in Hayatı ve Sanatı

Tanburi Cemil Bey 1873 yılında Molla Gürânî’de dünyaya gelmiştir. Dedesi Mustafa Reşit Efendi’nin iki oğlu olmuştur: Tevfik Bey ve Refik Bey. Tanburi

Cemil Bey, 1836'da İstanbul'da doğmuş olan Tefvik Bey'in oğludur. Tefvik Bey son derece iyi bir öğrenim görmüş, Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce, Almanca ve İtalyanca öğrenmiştir (Cemil, 2016: 49-57). Tamburi Cemil Bey'in Çerkez olan annesi Zihn-i Yar Hanım ise II. Mahmud'un kızlarından Adile Sultan'ın cariyeliğini ve kızı Hayriye Hanım-Sultan'ın dadılığını yapmıştır. 1858 yılına doğru Adile Sultan tarafından döşetilip kendisine hediye edilen evde Tefvik Bey ile evlenmiştir. 18 sene süren bu evlilikten Reşad Bey, Beyhan Hanım, Tamburi Ahmet Bey ve Tamburi Cemil Bey dünyaya gelmiştir. Cemil Bey bu çocukların en küçüğüdür (Öztuna, 1969: 126).

Tamburi Cemil Bey 1876 yılında, üç yaşındayken babasını kaybetmiş ve 12 yaşına kadar annesi Zihniyar Hanım ile yaşamıştır. 12 yaşından sonra amcası Refik Bey onu yanına almış fakat bu süreçte cuma günleri annesinin yanında kalmıştır. Tamburi Cemil Bey, amcasının evinde öğrenimine devam etmiş ve burada musikiye dair ilk teknik esasları da almaya başlamıştır. Amcası Refik Bey'in ölümü üzerine o esnada Bakırköy kaymakamı olan Refik Bey'in oğlu Mahmud Bey'in yanına taşınmışlar, burada iki sene kaldıktan sonra Mahmud Bey'in Kartal'a tayin edilmesi üzerine iki sene de Kartal'da yaşamışlardır. Bu süreçte Tamburi Cemil Bey Tamburi Ali Efendi ile tanışmış ve kendisinin övgüsünü kazanmıştır. Kartal'daki iki senenin sonunda Mahmud Bey'in Humus'a kaymakam olarak tayin edilmesi üzerine Tamburi Cemil Bey annesinin Taş Kasap'taki evine dönmüştür (Cemil, 2016: 59-81).

Tamburi Cemil Bey 1901 senesinde, 28 yaşındayken Şerife Saide Hanım ile evlenmiş, Cağaloğlu'nda Şeref Sokağı'nda yeni bir eve taşınmış ve 1902 senesinde ise çocuğunu kucağına almıştır. İlerleyen yaşamında melankolik bir ruh hali edinmiş olan Tamburi Cemil Bey bütün ev halkına karşı da ciddi bir tavır takınmaktaymış. Nasıl başladığını bilmediği bir soğuk algınlığı neticesinde geçmeyen bir öksürüğe yakalanmıştır. Verem olduğu anlaşılan bu hastalık

ilerleyerek 1916 yılının Temmuz ayında 28'ini 29'una bağlayan gecede eşi ile helalleştikten sonra sabaha karşı hayata gözlerini yummuştur (Cemil, 2016: 171-221).

Tamburi Cemil Bey küçük yaşlardan beri müziğe ilgi duymuştur. İlk tamburunu kendisine ağabeyi Ahmet Bey hediye etmiştir. Musikinin ilk teknik esaslarını amcasının evinde kaldığı dönemde öğrenmeye başlamıştır. Ağabeyi Ahmet Bey'den musikiye dair genel bilgileri edinmiş ve amcasının en büyük oğlu olan Mahmud Bey'e keman dersi vermeye gelen kemani Ağa'dan hamparsum notasını ve alafranga notayı öğrenmiştir (Cemil, 2016: 49-69). Tamburi Cemil Bey "20'li yaşlarına doğru, kemençe, lavta ve viyolonselde de virtüözlüğünü kabul ettirdi. Keman ve kemençe yayıyla ilk defa olarak tamburu yayla da çalmaya başladı" (Öztuna, 1969: 126). Ayrıca Türk müziğindeki kayıt tarihi, plaklara çekilen kayıtlarıyla Tamburi Cemil Bey ile başlamıştır (Aydemir, 2017: 364). Tamburi Cemil Bey, Godovski ve Hegey gibi piyano virtüözleri ile tanışmış, Batı musikisi ve Halk musikisine de merak duymuştur. Rumeli, Selanik, Resne ve Edirne gibi yerlerde konserler vermiştir (Öztuna, 1969: 127).

2. Tamburi Cemil Bey'in Saz Eserleri

Tamburi Cemil Bey'in saz eserleri aşağıdaki şekilde listelenmiştir. (Aydemir, 2018: 34-36)

1. Muhayyer Peşrevi
2. Muhayyer Saz semaisi
3. Isfahan Peşrev
4. Isfahan Saz semaisi
5. Ferahfeza Peşrevi
6. Ferahfeza Saz semaisi
7. Şedaraban Peşrevi

8. Şedaraban Saz semaisi
9. Hicazkâr Peşrev
10. Hicazkâr Saz Semaisi
11. Kürdilhicazkâr Peşrev
12. Neva Peşrevi
13. Mahur Peşrevi
14. Suzidilara Saz semaisi
15. Bestenigar Saz semaisi
16. Nikriz Sırto
17. Nikriz Longa 1
18. Nikriz Longa 2
19. Nikriz Zeybek
20. Rast Zeybek
21. Hüseyini Oyun Havası

3. Tamburi Cemil Bey'in Bestelediği Saz Eserlerinde Kullandığı Makamlar

3.1. Bestenigâr Makamı

Durağı Irak perdesi olan makamın, güçlüsü çargâh perdesi, seyri inici-çıkıcı, yedeni ise acemaşiran perdesidir. Dizisi düğâh perdesinde saba makamı dizisine Irak perdesinde Segah 4'lüsünün eklenmesiyle oluşur (Aydemir, 2014:199).

Çargâh'ta Zirgüleli Hicaz dizisi

Yerinde Saba dördlüsü Çargâh'ta Hicaz beşlisi Gerdaniye'de Hicaz dördlüsü

Yerinde Saba makamı dizisi

Irak'ta Segâh dördlüsü

Seyir: Dügâh perdesinde saba makamı ile seyre başladıktan sonra çargâh perdesi üzerinde yarım kalış yapılır. Daha sonra dügâh perdesi irak perdesindeki segâh'ın güçlüsü durumunda olduğu için bu perdede saba çeşniyle adeta ikinci bir yarım kalış yapılır. Sonra segâh perdesi daha dik basılarak Irak perdesinde segâh çeşni ile karar edilir. Dügâh perdesindeki sabâ makamının seyri esnasında icaz perdesinin daha dik basılması gerekir. Karara gitmeden bu perde kullanılmalıdır (Aydemir, 2014: 199 -200).

3.2.Ferahfeza Makamı

Durağı yegâh perdesi olan makamın, güçlüsü acem perdesidir ve bu perdeden sonra çargâh perdesi en önemli perdedir. Seyri inici, yedeni kaba nim hicaz perdesidir. İki şekil dizisi olan makamın ilki acem ve acemaşiran dizilerine yegâh'da buselik makamı dizisinin eklenmesiyle oluşur. İkincisi ise acemaşiran makamı dizisine yegâh'ta buselik dizisinin eklenmesiyle oluşur. Makam, acem perdesinde çargâh çeşniyle genişler (Aydemir, 2014: 104-105).

Acem'de Çargâh beşlisi Neva'da Buselik beşlisi Yerinde Uşşak dördlüsü

Acem makamı dizileri

Çargâh'ta Çargâh dördlüsü Acem Aşiran'da Çargâh beşlisi

Acem Aşiran makamı dizisi

Dügâh'ta Kürdi veya Hicaz dördlüsü Yegâh'ta Buselik beşlisi

Yegâh'ta Buselik makamı dizisi

Seyir: Acem perdesi civarından seyre başlanır ve bu perdede çargâh çeşniyle yarım kalış yapılır. Neva perdesinde buselik çeşni gösterilip dügâh perdesine uşşak'lı inilerek acem makamı gösterilmiş olur. Daha sonra acemaşiran makamı çeşnileri gösterilmeye başlanır. Acem perdesinde çargâh'lı, neva perdesinde bûselik'li, çargâh perdesinde çargâh'lı, dügâh perdesinde kürdi'li ve acemaşiran perdesinde çargâh'lı kalınarak acemaşiran makamı da gösterilmiş olur. Bunların ardından neva perdesinde buselik çeşniyle kalınır. Artık yegâh perdesindeki buselik makamı dizisinin seslerine geçilir. Dügâh perdesinde kürdi ve çok az hicaz gösterilip yegâh perdesinde buselik çeşniyle tam karar edilir (Aydemir, 2014: 105).

3.3.Hicazkâr Makamı

Durağı rast perdesi olan makamın, 1. derece güçlüsü gerdaniye perdesi, 2. derece güçlüsü ise neva perdesidir. Seyri inici olan makamın, yedeni irak perdesidir. Dizisi zürgüleli hicaz makamının rast perdesi üzerindeki inici haline,

Gerdaniye perdesi üzerine hicaz ve buselik 5'lilerinin eklenmesiyle oluşur (Aydemir, 2014: 78).

Gerdaniye'de Hicaz beşlisi Neva'da Hicaz dördüsü Rast'ta Hicaz beşlisi

Gerdaniye'de Buselik beşlisi Neva'da Hicaz dördüsü Rast'ta Hicaz beşlisi

Neva'da Hicaz Humayun makamı dizisi

Çargâh'ta Buselik beşlisi Rast'ta Hicaz dördüsü

Rast'ta Hicaz Humayun makamı dizisi

Seyir: Gerdaniye perdesi civarından seyre başlanır. Bu perde üzerinde buselik çeşni ile ilk yarım kalış yapılır. Neva perdesinde hicaz çeşni ile 2. yarım kalış bu perdede yapılır. Bu sırada çargâh perdesinde nikriz'li asma kalış yapılabilir. Bu kalışın ardından gerdaniye perdesinde hicaz çeşni gösterilir ve hemen sonrasında ağırlık neva perdesine değil çargah perdesine verilir. Sonra rast perdesinde zirgüleli hicaz gösterilerek karar edilir (Aydemir, 2014: 79).

3.4.Hüseyni Makamı

Durağı düğâh perdesi olan makamın, güçlüsü hüseyni perdesi, seyri inici-çıkıcı, yedeni ise rast perdesidir. Makamın dizisi düğâh perdesinde hüseyni 5'lisine

hüseyni perdesinde uşşak 4'lüsünün eklenmesiyle oluşmuştur. Makam, Muhayyer perdesinde Buselik 5'lisi ile genişler (Özkan, 2010: 179-180).

Yerinde Hüseynî 5'lisi **Hüseynî'de Uşşâk 4'lüsü**

Yerinde Hüseynî Makamı Dizisi

Yerinde Hüseynî 5'lisi **Hüseynî'de Kürdî 4'lüsü**

Yerinde A'cem'li Hüseynî Dizisi

Seyir: Hüseyni perdesinde uşşak 4'lüsü gösterilerek bu perdede yarım karar yapılır. Neva perdesinde rast ve buselik, çargâh perdesinde çargâh, segâh perdesinde segâh ve ferahnak ve rast perdesinde de rast gösterildikten sonra düğah perdesinde hüseyni 5'lisi gösterilerek karar edilir. Seyir esnasında istenirse muhayyer perdesinde buselik çeşnişi ile genişleme yapılabilir (Özkan, 2010: 179-181).

3.5.İsfahan Makamı

Durağı Dügâh perdesi olan makamın, güçlüsü neva perdesi, yedeni ise rast perdesidir. Makamın dizisi dügâh perdesinde uşşak 4'lüsüne bûselik'te nişabur çeşnisinin eklenmesiyle oluşur. Makam, muhayyer perdesinde kürdi 4'lüsü ile genişler. Bu şekilde neva perdesi üzerinde buselik makamı dizisi oluşmuş olur (Aydemir, 2014: 150).

The image displays two musical staves in treble clef. The first staff is labeled 'Yerinde Uşşak dördlüsü' and 'Neva'da Buselik beşlisi'. It shows a sequence of notes: K (quarter), S (quarter), T (quarter), T (quarter), T (quarter), B (quarter), T (quarter), T (quarter). The second staff is labeled 'Dügâh'ta Rast beşlisi' and 'Muhayyer'de Kürdi dördlüsü'. It shows a sequence of notes: T (quarter), K (quarter), S (quarter), T (quarter), B (quarter), T (quarter), T (quarter). A bracket under the last three notes (B, T, T) is labeled 'Genişlemiş kısım'.

Seyir: Neva'da buselik, buselik'te nişabur ya da dügâh'ta nişaburek çeşnilerinden biriyle seyre başlanır. Buselik perdesindeki nişabur çeşnisi, makamın karakterini ortaya çıkarır. Buselik'te nişabur, dügâh'ta nişaburek ve uşşak çeşnilerinin karışık kullanılması makamın havasını ortaya çıkarır. Abartılmadan neva perdesinde rast çeşnisi de gösterilebilir. Tüm bu çeşnilerde gezinildikten sonra dügâh perdesinde uşşak 4'lüsü ile karar edilir (Aydemir, 2014: 150-151).

3.6.Kürdili Hicazkâr Makamı

Durağı rast perdesi olan makamın seyri inici, yedeni acemaşiran perdesidir. Makamın 1. derece güçlüsü gerdaniye perdesi, 2. derece güçlüsü makamın

kullandığı diziyeye göre bazen çargâh bazen de neva perdesidir. Makamın dizisi kürdi makamı dizisinin rast perdesi üzerindeki inici şeddidir. Makama seyir esnasında birçok dizi ve çeşni katılır. Bunlar bu makamın karakterini ortaya çıkaran unsurlardır. Gerdaniye perdesi üzerinde kürdi çeşnisi ile makam genişler (Aydemir, 2014: 81-82).

The image displays four musical staves, each representing a different makam scale and its components. The notes are labeled with letters (T, B, S, A, K) and accidentals (sharps, flats, naturals). Brackets and labels identify specific sections:

- Staff 1:** Shows a scale starting with 'Çargâh'ta Buselik beşlisi' (T T B T T) and ending with 'Rast'ta Kürdi dörtlüsü' (T B T B).
- Staff 2:** Shows a scale starting with 'Gerdaniye'de Kürdi beşlisi' (T T T B) and ending with 'Rast'ta Kürdi dörtlüsü' (T B T B). It also identifies a 'Genişlemiş bölge' (T T T B) and an 'Ana dizi' (T B T B).
- Staff 3:** Shows a scale starting with 'Gerdaniye'de Hicaz beşlisi' (T S A S S) and ending with 'Rast'ta Kürdi dörtlüsü' (T B T B). It identifies a section as 'Hicazkâr makamı dizisinden bir bölüm' (T S A S S).
- Staff 4:** Shows a scale starting with 'Gerdaniye'de Buselik beşlisi' (T B T T) and ending with 'Rast'ta Kürdi dörtlüsü' (T B T B). It identifies a section as 'Neva'da Uşşak dörtlüsü' (T S K) and the entire scale as 'Yerinde Arazbar makamı dizisi' (T B T T T S K).

Seyir: Gerdaniye perdesinde buselik ve hicaz çeşnileri ile seyre başlanır ve bu perdede yarım karar yapılır. Neva'da hicaz, çargâh'ta nikriz çeşnileri ile yarım karar yapılır. Rast'ta kürdi çeşnisi ile karar edilir. Bu şekilde seyreden eserler bulunduğu gibi neva perdesinde arazbar çeşnisi ile seyre başlayıp rast

perdesinde kürdi çeşnisi ile karar eden eserler de bulunmaktadır. Bu tür eserlerde 1. derecede güçlü konumunda olan gerdaniye perdesinde buselik çeşnisi ile yarım karar edilir. Daha sonra 2. derecede güçlü olan neva perdesi üzerinde uşak çeşnisiyle yarım karar edilir. Bu bölümden sonra yoğunluk çargâh perdesine verilerek rast perdesinde kürdi çeşnisi gösterilir ve karar edilir (Aydemir, 2014: 82).

3.7.Mahur Makamı

Durağı rast perdesi olan makamın, 1. Derece güçlüsü gerdaniye perdesi, 2. Derece güçlüsü ise neva perdesidir. Seyri inici olan makamın yedeni geveşt perdesi, dizisi ise çargâh makamı dizisinin rast perdesine göçürülmüş halidir. Makam, gerdaniye perdesinde çargâh 5'lisi ile genişler (Aydemir, 2014: 49).

Seyir: Gerdaniye perdesi civarından seyre başlanır ve bu perdede yarım karar edilir. Muhayyer perdesinde yedenli bir biçimde buselik'li asma kalış yapılır. Hüseyni perdesinde yedenli bir biçimde buselik'li asma kalış yapılır. Yine hüseyni perdesinde hüseyni çeşnili asma kalış yapılır ve bu kalıştan sonra acem perdesi kullanılarak çargâh perdesine inilir ve bu perdede çargâh çeşnili asma kalış yapılır. Segâh perdesinde segâh ve ferahnâk çeşnili asma kalış yapılır. Dügâh perdesinde yedenli biçimde buselik'li asma kalış yapılır. Karara gitmeden hüseyni aşiran perdesinde buselik çeşnili asma kalış yapılır. Rast perdesinde çargâh çeşnisi ile tam karar edilir. 2. derece güçlü perdesi olan neva perdesinin çok fazla ağırlığı bulunmamaktadır (Aydemir, 2014: 49-51).

3.8.Muhayyer Makamı

Durağı düğâh perdesi olan makamın 1. derece güçlüsü, tiz durak olan muhayyer perdesi, 2. Derece güçlüsü ise hüseyni perdesidir. Yedeni rast perdesi olan makam, muhayyer perdesinde hüseyni 5'lisi ile genişler (Özkan, 2010: 185-186).

Yerinde Muhayyer Makamı Dizisi

Genişlemiş bölge **Ana Dizi**

Seyir: Tiz durak muhayyer perdesinde hüseyni 5'lisi gösterilerek seyre başlanır ve bu perdede yarım karar yapılır. Daha sonra 2. derece güçlü perdesi olan hüseyni perdesinde uşşâk 4'lüsü gösterilir ve bu perdede yarım karar yapılır. Daha sonra neva perdesinde rast ve buselik, çargâh'ta çargâh, nadiren de olsa pençgah, segah perdesinde segâh ve ferahnak'lı asma kalıplar yapılır. Daha

sonra rast perdesinde rast gösterilir ve düğâh perdesinde hüseyini 5'lisi gösterilerek bu perdede tam karar edilir (Özkan, 2010: 186)

3.9.Neva Makamı

Durağı düğâh perdesi olan makamın, güçlüsü neva perdesi, seyri inici-çıkıcı, yedeni ise rast perdesidir. Makamın dizisi düğâh perdesinde uşşak 4'lüsüne neva perdesinde rast 5'lisinin eklenmesiyle oluşur. Makam, muhayyer perdesinde uşşak 4'lüsü ile genişler (Aydemir, 2014: 120-121).

Seyir: Neva perdesi civarından seyre başlanır ve bu perdede rast çeşnişiyle yarım kalış yapılır. Daha sonra makamın seslerinde karışık gezinildikten sonra düğâh perdesinde uşşak çeşnişiyle tam karar yapılır. Neva makamı güçlü neva perdesi üzerinde rast çeşnişini çok sık kullanır. Nim hicaz perdesini yeden olarak kullansa da makamı karakteri neva perdesi üzerinde rast gösterildikten sonra çargâh perdesini yeden olarak kullanması şeklindedir. Nim hicaz perdesini neva perdesine buselik'li inildikten sonra yeden olarak kullanması daha uygundur (Aydemir, 2014: 121).

3.10.Nikriz Makamı

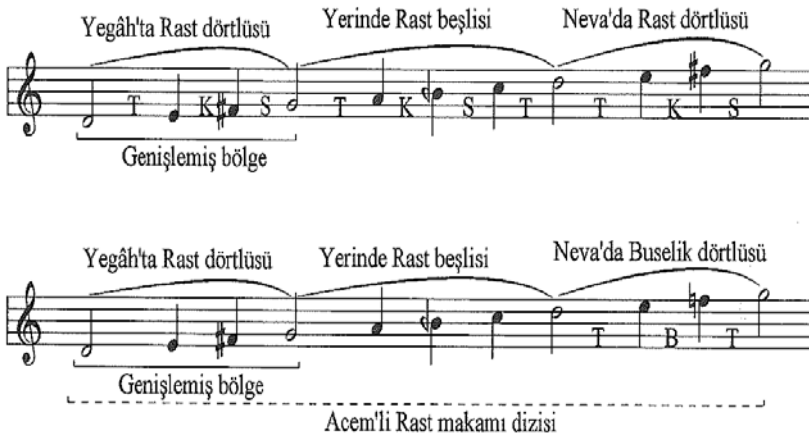
Durağı rast perdesi olan makamın, güçlüsü neva perdesi, yedeni irak perdesi, seyri ise inici-çıkıcı ya da çıkıcıdır. Makamın dizisi rast perdesinde nikriz 5'lisine neva perdesinde rast veya buselik 4'lülerinin eklenmesiyle oluşur. Makam, yegâh perdesinde rast 4'lüsü ile genişler (Aydemir, 2014: 56).

Seyir: Rast perdesinde nikriz 5'lisi ile veya neva perdesinde buselik 4'lüsü ile seyre başlanabilir. Bu makamın seslerinde karışık gezinilir. Çargâh perdesinde çargâh, segâh perdesinde segâh, rast perdesinde de rast çeşnileri nikriz 5'lisi içerisinde karışık olarak gösterilir. Sık sık rast ile nikriz seslerine geçilir. Nihayet rast perdesinde nikriz 5'lisi ile karar edilir (Aydemir, 2014: 56-57).

3.11.Rast Makamı

Durağı rast perdesi olan makamın, güçlüsü neva perdesi, seyri çıkıcı, yedeni ise irak perdesidir. Makamın dizisi rast perdesinde rast 5'lisine neva perdesinde rast 4'lüsünün eklenmesiyle oluşmuştur. Makam, yegâh perdesi üzerinde rast 4'lüsü ile genişler (Aydemir, 2014: 33).

Seyir: Rast perdesinde rast çeşniyle seyre başlanır ve neva perdesi üzerinde rast 4'lüsü ile yarım karar yapılır. Segâh perdesinde segâh, düğâh perdesinde uşşak ve yegâh perdesinde de rast çeşnileri gösterildikten sonra rast perdesinde acemli rast dizisi ile karar edilir (Aydemir, 2014: 33-34).

3.12.Suzidilara Makamı

Durağı rast perdesi olan makamın, 1. derece güçlüsü çargâh perdesi, 2. derece güçlüsü neva perdesidir. Makamın seyri çıkıcı, yedeni geveşt perdesidir. Makamın dizisi çargâh perdesinde çargâh makamı dizisine, rast perdesinde çargâh makamı dizisinin eklenmesinden oluşmuştur (Aydemir, 2014: 45).

The image contains two musical staves. The top staff is labeled 'Çargâh'ta Çargâh beşlisi' and 'Gerdaniye'de Çargâh dördlüsü'. It shows a sequence of notes on a treble clef staff: G4, A4, B4, C5, D5, E5, F5, G5. The notes are labeled with 'T' and 'B' below them. The bottom staff is labeled 'Rast'ta Çargâh beşlisi' and 'Neva'da Çargâh dördlüsü'. It shows a similar sequence of notes: G4, A4, B4, C5, D5, E5, F5, G5. The notes are labeled with 'T' and 'B' below them. Brackets under each staff indicate the 'Çargâh perdesinde Çargâh makamı dizisi' and 'Rast'ta Çargâh makamı dizisi' respectively.

Seyir: Suzidilara makamı rast makamını andıran bir makamdır. Makam'ın seyri ya da icrası esnasında bu iki makam arasındaki büyük farklılıklar belirtilmezse yine bu iki makamı birbirinden ayırmak zorlaşır. Rast perdesinde çargâh çeşniyle seyre başlanır. Düğâh perdesi vurgulanarak çargâh perdesinde yarım karar edilir. Düğâh perdesinde buselik, hüseyini perdesinde hüseyini çeşnileri ile asma kalış yapılır. Daha sonra düğâh perdesinde hicaz çeşni bolca gösterilir ve en son rast perdesinde çargâh çeşni ile tam karar edilir. Neva perdesi nazari

bakımdan 2. derece güçlü olarak görülse de seyir esnasında bu perde çok fazla güçlü niteliği taşımaz (Aydemir, 2014: 45-46).

3.13.Şedaraban Makamı

Durağı yegah perdesi olan makamın, 1. derece güçlüsü neva perdesidir. 2. derece güçlüsü rast perdesidir. Yedeni kaba nim hicaz perdesi olan makamın, seyri inicidir. Makamın dizisi zirgüleli hicaz makamı dizisinin yegâh perdesindeki inici şeddidir. Makam, neva perdesinde zirgüleli hicaz çeşniyle genişler (Aydemir, 2014: 92).

The image displays four lines of musical notation for the Şedaraban Makamı in Neva. The notation is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notes are represented by stems with flags, and intervals are indicated by letters (S, Aız, T, B, K) and accidentals (sharps and flats). Brackets and dashed lines group the notes into specific scales and intervals.

The first line shows two scales: "Dügâh'ta Hicaz dörtüsü" (Dügâh in Hicaz, four notes) and "Yegâh'ta Hicaz beşlisi" (Yegâh in Hicaz, five notes). The notes are S, Aız, S, T, S, Aız, S.

The second line shows a "Genişlemiş bölge" (Expanded region) with notes F, F#, G, A, B, C, D, E, F. Below it is the "Neva'da Hicaz Zirgüle makamı dizisi" (Neva in Hicaz Zirgüle makam scale sequence).

The third line shows two scales: "Neva'da Hicaz Humayun makamı dizisi" (Neva in Hicaz Humayun makam scale sequence) and "Neva'da Hicaz makamı dizisi" (Neva in Hicaz makam scale sequence). The notes are T, T, B, T, T, S, K, T.

The fourth line shows two scales: "Neva'da Uzzal makamı dizisi" (Neva in Uzzal makam scale sequence) and "Neva'da Zirgüleli Hicaz makamı dizisi" (Neva in Zirgüleli Hicaz makam scale sequence). The notes are T, S, K, S, A, S.

Seyir: Neva perdesi civarından hicaz dizileri ile seyre başlanır. Bu perdede hicaz çeşniyle yarım karar edilir. Daha sonra gerdaniye perdesinde buselik çeşni ile asma kalış yapılabilir. Daha sonra rast perdesine neveser ile inilip bu perdede de yarım karar yapılır. Daha sonra karara doğru nim hicaz perdesi yerine çargâh perdesi kullanılarak Yegah perdesinde hicaz hümayun dizisi ile inilir ve bu perdede tam karar edilir. Şedaraban makamı, hicaz dizilerinin birbirine karıştırılarak kullanılan makamlardandır (Aydemir, 2014: 92-94).

3. TARTIŞMA ve SONUÇ

Tamburi Cemil Beyin TRT’de bulunan değişik makamlarda sekiz peşrev, sekiz saz semaisi, bir sirto, bir longa, iki zeybek ve bir tane de oyun havası olmak üzere yirmi bir saz eseri tespit edilmiştir. Eserlerin isimleri şöyledir:

Muhayyer Peşrevi, Muhayyer Saz semaisi, Isfahan Peşrev, Isfahan Saz semaisi, Ferahfeza Peşrevi, Ferahfeza Saz semaisi, Şedaraban Peşrevi, Şedaraban Saz semaisi, Hicazkâr Peşrev, Hicazkâr Saz Semaisi, Kürdili hicazkâr Peşrev, Neva Peşrevi, Mahur Peşrevi, Suzidilara Saz semaisi, Bestenigar Saz semaisi, Nikriz Sirto, Nikriz Longa, Nikriz Zeybek, Rast Zeybek, Hüseyini Oyun Havası.

Tamburi Cemil Bey makamları ve makamlar arasında ki geçkileri usta bir biçimde icra etmiştir. Özellikle tamburda kendine has bir tavrı vardır ve bu tavrı eserlerinde de görülmektedir. Cemil Bey yaşadığı dönemlerdeki tambur sanatçılarından farkı klasik tavra hâkim olmasına rağmen halk müziği ezgilerini kullanmıştır. Başka bir çalışmayla Tamburi Cemil Beyin eserleri birer birer analiz edilirse makamlarda yaptığı farklılıklar ve kullandığı usul ve tavrı daha iyi anlaşılacaktır.

KAYNAKÇA

- Aydemir, M. (2014). *Türk müziği makam rehberi*, (1. Baskı), İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Aydemir, M. (2017). *“Tamburi Cemil Bey’in Etkilerine Dair”*, Yüzyıllık Metinlerle Tanburi.
- Cemil Bey (1. Baskı). ed. Hüseyin Kıyak, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Cemil, M. (2016). *Tamburi Cemil’in hayatı*, (4. Baskı), İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Öztuna, Y. (1969). *Türk musikisi ansiklopedisi*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özkan, İ. H. (2010). *Türk musikisi nazariyatı ve usulleri kudüm velveleleri*, (10. Baskı), İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Tanrıöğür, A. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yavaşca, A. (2002). *Türk Musikisi’nde Kompozisyon ve Beste Biçimleri*, İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In this study, the life of Tamburi Cemil Bey, who is a virtuoso of Tambur, was studied and 21 reed works were discussed and how he used the makams in these works was explained. Tamburi Cemil Bey is a very important instrumentalist and composer in terms of the drum playing technique and compositions he has brought to Turkish Music. Cemil Bey, son of Mustafa Reşid Efendi, who was the conqueror of Adile Sultan's palace Zihniyar Hanım and Grand Vizier Hüsrev Paşa, was born in 1873 in Fatih's Mulla Gürani Neighborhood. After losing his father at age 3, the master artist grew up under the auspices of his uncle Refik Bey. Tamburi Cemil, a hard-working, decent, quiet child who was interested in music at an early age, took lessons from private tutors besides his lessons at school. Cemil Bey got his first music knowledge from his older brother Ahmet Bey during secondary school. His interest in playing musical instruments started with violin and zither. The successful artist, who gained a reputation as a "tanburi" in his youth, started to be invited to music meetings by remembered people. In 1901, Tanburi Cemil entered the world house with his mother Şerife Saide, daughter of Eflaknur, who was a friend of Adile Sultan Palace. The last of the artist Mesut Cemil was born in 1902 because of his wife's extreme love, jealousy and unwillingness to go to music invitations. Cemil Bey, who left his mark on a period of music, became a school owner by performing classical kemençe, lute and cello with the same skill as well as tanbur. Tanburi Cemil has played a major role in the performance of a new and modern style. Cemil Bey, who benefited from every element of the art of sound during his time, kneaded them within the traditions of music. The master record of the master artist, especially on the stone records, is very important in terms of authority, style and attitude. Bringing a new style to Turkish music, the artist has written his name in history. After the outbreak of the First World War, Cemil Bey was called to the military. The artist, who learned that he had tuberculosis during his military examination, refused the offer of his close friend Hamid Hosni Bey in the sanatorium and turned down his insistence and wishes. In addition to oral works, Cemil Bey composed many instrumental works and in the last years of his life, he started to live in a house called uz uzletgah. The artist passed away on 9 July 1916 at the age of 43. Cemil Bey's funeral, who lost his life in Istanbul, was buried in the Merkezefendi Cemetery with the participation of few people. Also known for his good writing, the book "Guide Musiki", written in 1901 with Arabic letters and western notes, was reunited with the Turkish alphabet. It is the first theoretical book for Turkish music compared to Western music. It is known that the master artist also had an unfinished work called "Kemençe method".

Method

The aim of this study is to examine the instrumental works of such a great virtuoso and to find out which makams he uses and to contribute to Turkish music.

Also known for his good writing, the book "Guide Musiki", written in 1901 with Arabic letters and western notes, was reunited with the Turkish alphabet. It is the first theoretical book for Turkish music compared to Western music. It is known that the master artist also had an unfinished work called "Kemençe method".

Findings

Tamburi Cemil Bey has been interested in music since his childhood. The first drum was presented to him by his older brother Ahmet. He began to learn the first technical principles of music while he was at his uncle's house. He obtained general information about music from his brother Ahmet Bey and learned the hamparsum note and alafranga note from kemani Ağa who came to give violin lessons to Mahmud Bey, the eldest son of his uncle. Tamburi Cemil Bey doğru In his twenties, he had his virtuosity in fiddle, lute and cello. He started playing the drum with the violin and kemençe bow for the first time. In addition, the history of recording in Turkish music began with Tamburi Cemil Bey with his recordings. Tamburi Cemil Bey was introduced to piano virtuosos such as Godovski and Hegey, and he was also interested in Western and Folk music. He gave concerts in Rumelia, Thessaloniki, Resne and Edirne.

Conculusion and Discussion

In Tamburi Cemil Bey's TRT, twenty-one instrumental works were identified, including eight peshreves, eight reed semais, one sirto, one longa, two zeybek and a dancing music. Tamburi Cemil Bey skillfully performed the transitions between the makams and the makams. Especially in the drum has a unique attitude and this attitude is seen in the works.